

JAARVERSLAG 2008

Bestuur en organisatie

Bestuurlijk gezien valt het Waterlands Archief onder het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland (ISW). Eind 2007 werd door het dagelijks bestuur van het ISW ingestemd met het Beleidsplan Waterlands Archief 2009-2011. In februari 2008 werd een presentatie gehouden m.b.t. het beleidsplan voor raadsleden, in maart gevolgd door een portefeuillehouders overleg over de achtergronden hiervan. In juli werden (nadat de gemeenten waren gehoord) beleidsplan en meerjarenbegroting door het algemeen bestuur goedgekeurd. De administratieve en organisatorische ondersteuning door het ISW werd gedeeltelijk uitbesteed (boekhouding aan EFK te Alkmaar, personeelszaken en salarisadministratie aan de gemeente Waterland). De juridische ondersteuning bleef onder verantwoordelijkheid van het ISW.

Personeel

De totale formatie van het Waterlands Archief bedroeg eind 2008 8.25 fte, verdeeld over 12 medewerkers. Daarnaast was een projectmedewerker (0.8 fte) werkzaam i.v.m. de bewerking van de gemeentelijke archieven van Wormerland 1930-1970 en Edam- Volendam 1970-1990. Per 1 oktober kwam de door het ISW gedetacheerde medewerkster inventarisatie (0.6 fte) in dienst van het Waterlands Archief. Verder werd op tijdelijke basis voor 0.2 fte een educatief medewerkster aangesteld. Een medewerker ging m.i.v. 1 maart met vervroegd pensioen. Naast het vaste personeel was een aantal vaste vrijwilligers werkzaam op het gebied van de ontsluiting van de archieven en collecties, en de studiezaal. Ook was gedurende een half jaar een stagiaire werkzaam in het kader van de opleiding Archivistiek B (HvA). Ten slotte was er een medewerker van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op detacheringbasis werkzaam in het gebouw van het Waterlands Archief.

Deskundigheidsbevordering

Door de medewerkers werden in 2008 verschillende opleidingen en cursussen gevolgd: Opleiding Archiefassistent, Digitalisering Cultureel Erfgoed, Website beheer, Beschrijven en Applicatiebeheer Mais Flexis, en E-depot. Daarnaast werden congressen, symposia en studiedagen bijgewoond op het gebied van Archieven in Perspectief (KVAN studiedagen), Archieven Digitaal, Acquisitie particuliere archieven, Historici en archieven, Substitutie en BAG. Op deze manier werd gewerkt aan de verdere professionalisering van de organisatie.

In 2008 vond naast het normale onderhoud aan het gebouw, vervanging van diverse ruiten en glas van de draaideur plaats. Dit vanwege vernielingen aan het gebouw rond de jaarwisseling. De bedrijfsbeveiliging werd opnieuw georganiseerd en er werd een AED apparaat geplaatst in de studiezaal. Op het gebied van automatisering van werkprocessen (beschrijven) werd het archiefbeheersysteem Mais Flexis van de firma De Ree in gebruik genomen. De verdere bouw van de website kwam in handen van de firma Pictura te Heiloo.

Taakuitvoering

Toezicht op het beheer van niet overgedragen archieven

In het kader van het toezicht op het beheer werden inspectiebezoeken gebracht aan de Stichting Spoor en –samen met de provinciale archiefinspectie Noord- Holland- aan de gemeente Purmerend. Tevens werd aan alle ISW gemeenten advies uitgebracht ten aanzien van de dossiervorming, de vernietiging van archiefbescheiden en digitalisering. De gemeenten Purmerend, Waterland en Wormerland kregen advies en begeleiding bij de bewerking van de over te brengen archieven 1970-1990. In juni 2008 werd door het Waterlands Archief een bijeenkomst georganiseerd met de medewerkers DIV van de aangesloten gemeenten, over gezamenlijke website- archivering. Mede door de toenemende digitalisering is de adviserende taak ten behoeve van de gemeenten verder toegenomen. De archiefinspecteur maakte deel uit van het Werkverband Gemeentelijke Archiefinspecteurs en werkte nauw samen met de archiefinspecteurs van Hoorn en Alkmaar alsmede met de provinciale archiefinspectie Noord-Holland. Ook participeerde de inspecteur in de BAG werkgroep gemeenten.

Acquisitie

In 2008 zijn de archieven van de gemeenten Purmerend 1975-1989 en Wormer 1981-1989 overgedragen aan het Waterlands Archief, en daarmee voor het publiek toegankelijk geworden. Daarnaast werden er belangrijke particuliere archieven verworven waaronder het archief van de Rooms- Katholieke Zeevissers Vereniging Sint Petrus te Volendam (1932-1940). Een volledig overzicht van de aanwinsten wordt opgenomen in het uitgebreide jaarverslag.

Beheer en ontsluiting

Het Waterlands Archief beheert ruim 3,5 strekkende kilometer (km') archief. Ongeveer 2000 m' werd ingenomen door archieven van gemeenten en ISW; 700 m' door archieven van waterschappen en ruim

440 m' door archieven van kerken en andere particuliere organisaties. Daarnaast beschikt het Waterlands Archief over een bibliotheek met meer dan 5000 publicaties, tijdschriften en kranten, en over een collectie kaarten, prenten en foto's (460 m').

In het voorjaar van 2008 werd een diepgaande analyse gemaakt van de goede, geordende en toegankelijke staat (wettelijke eisen) van de door het Waterlands Archief beheerde archieven van de gemeenten en haar voorgangers. Dit heeft geresulteerd in een overzicht van de nog uit te voeren werkzaamheden (ordenen, beschrijven, conserveren) in de komende 12 jaar. Aan de hand hiervan wordt een plan van aanpak gemaakt, met de uitvoering waarvan in 2009 een begin gemaakt wordt. In juni werd door de archivaris het secretarissenoverleg ISW gemeenten bijgewoond ter afronding van de problematiek bewerking gemeentelijke archieven 1930 – 1970.

Voor raadpleging gereed kwamen: de archieven van de gemeenten Beemster 1970 – 1990 en Purmerend 1975 – 1989 (door VHIC), de voormalige gemeenten Monnickendam 1970-1990 (door gemeente Waterland), Wormer 1980-1990 (door Doxsupport) en Jisp 1930-1969. Alsmede de archieven van de Purmerendse Politie Sport Organisatie 1974-1992, de Rooms-Katholieke Zeevissers Vereniging Sint Petrus te Volendam 1932-1940, de Begrafenis Sociëteit Edam-Volendam 1787-2007, de Stichting Herdenking Droogmaking van de Beemster 1982-1988 en de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen Edam 1818-1953. Verder werd gewerkt aan de inventarisatie van de archieven van de gemeente Edam- Volendam 1970-1990 en de voormalige gemeenten Middellie, Warder, Kwadijk 1811-1970, en Ipendam 1930-1969. Op verzoek van het NIOD werd een overzicht gemaakt van de aanwezige archivalia uit de periode van WO II. Het inventarisatieprogramma Mais Flexis werd in gebruik genomen. De digitale ontsluiting van archieven en bronnen werd sterk verbeterd door de presentatie van archieftoegangen via archieven.nl. Verder werd het jongste gedeelte van het Bevolkingsregister (1920-1940) gedigitaliseerd, zodat deze ook via de (nieuwe) website toegankelijk is. Door de stagiaire werd een nieuw, digitaal raadpleegbaar archievenoverzicht gemaakt van de particuliere archieven.

Samen met het Regionaal Archief Alkmaar en het Noordhollands Archief te Haarlem werd een verzoek om subsidie ingediend bij de Stichting Metamorfoze voor de digitalisering en restauratie van belangrijke archiefbestanddelen uit de archieven van de Noord-Hollandse polders en droogmakerijen. Voor het Waterlands Archief ging het om de 17e eeuwse archieven van de polders Beemster, Purmer en Wijde Wormer. Eind 2008 werd hiervoor een subsidie toegekend van 75.941 euro.

Beelddocumentatie

In 2008 werden ruim 4500 foto's gedigitaliseerd. Eind 2008 waren in totaal 27.000 afbeeldingen via de Beeldbank digitaal raadpleegbaar. Daarnaast werden zowel nieuwe aanwinsten als bestaande collecties geordend en beschreven. Een overzicht van de aanwinsten wordt opgenomen in het uitgebreide jaarverslag.

Voorts werden bezoekers en verenigingen geadviseerd over het gebruik van illustraties ten behoeve van publicaties en bij de inrichting van tentoonstellingen, en werd materiaal beschikbaar gesteld voor o.m. de documentaire van Teleac: 'Erfgoed Beemster'.

Bibliotheek

Dit jaar werden voor de bibliotheek verschillende publicaties aangekocht zowel op het terrein van de geschiedenis van Waterland als op het gebied van de archivaliek. Dit laatste in het kader van de deskundigheidsbevordering van de eigen medewerkers. De catalogus van de bibliotheek werd digitaal raadpleegbaar via archieven.nl. Voor een overzicht van de aanwinsten wordt verwezen naar het uitgebreide jaarverslag.

Beschikbaar stellen

De door het Waterlands Archief beheerde archieven en collecties werden ook in 2008 veelvuldig geraadpleegd, zowel door overheid als burger. Enerzijds vanwege hun functie als administratief en juridisch geheugen. Anderzijds als bron voor historisch onderzoek. Dit laatste gold voor grofweg driekwart van de bezoekers van de studiezaal. Behalve met genealogie, hielden zij zich in toenemende mate bezig met onderzoek naar de lokale en regionale geschiedenis van Waterland. Voor de bezoekers is het gebruik van de verschillende zoekinstrumenten zoals archiefinventarissen, de bibliotheekcatalogus en indexen (op o.a. bouwvergunningen) in het afgelopen jaar aanzienlijk vergemakkelijkt. Niet alleen omdat deze toegangen digitaal doorzoekbaar zijn gemaakt met behulp van Mais Flexis, maar ook omdat ze via deze toepassing online raadpleegbaar werden via het landelijke www.archieven.nl.

Studiezaal en website

Het totaal aantal bezoeken aan de studiezaal bedroeg in 2008: 2288 (in 2007: 2432). Die werden afgelegd door 793 afzonderlijke bezoekers (in 2007: 734). Daarnaast werden 760 bezoeken afgelegd in het kader van Educatie.

Ten opzichte van 2007 is er dus sprake van een lichte stijging van het aantal (fysieke) bezoekers, maar een lichte afname van de frequentie van hun bezoek. Daar staat een stijging van het virtuele bezoek aan de website tegenover: 17.240 digitale bezoeken tegenover 16.463 in 2007. De tweewekelijkse

donderdagavondenstelling van de studiezaal werd ook dit jaar bij wijze van proef voortgezet. Naast de telefonische verzoeken (650) werden ruim 550 verzoeken (schriftelijk en per e-mail) om informatie afgehandeld. In 35 % van de gevallen ging het daarbij om ambtelijke verzoeken. In het voorjaar werd het Kwaliteitshandvest Dienstverlening vastgesteld, zodat bezoekers weten wat ze van het Waterlands Archief kunnen verwachten. In 2008 werd verder gewerkt aan de bouw van een nieuwe website, die niet alleen informatie geeft, maar ook als zoekinstrument meer mogelijkheden moet gaan bieden.

Voorlichting en educatie
In 2008 kwam het Waterlands Archief meermalen in het nieuws bij evenementen of open dagen zoals de Landelijke Archievendag en de Week van de Geschiedenis. Om het Waterlands Archief een grotere bekendheid te geven en een breder publiek te bereiken werd ook in 2008 eens in de twee weken een bijdrage verzorgd in de rubriek Waterlands Erfgoed van het Noordhollands Dagblad (editie Waterland). Hierbij werd ingegaan op een thema uit de Waterlandse geschiedenis en op de mogelijkheden van bronnenonderzoek.

Het Waterlands Archief heeft verder deelgenomen aan de Historische Markt Purmerend en Open Monumentendag.

In het voorjaar van 2008 werd een expositie ingericht van nieuw verworven prenten, tekeningen en aquarellen van kunstenaars uit de regio, onder wie Jan Bander. In het najaar was er een expositie in het teken van 'verhalen van Waterland', waarbij werd aangesloten op het thema van de Landelijke Archievendag. Het Waterlands Archief verzorgde tevens de inrichting van de samen met het Purmerends Museum en de Purmerendse historische en archeologische verenigingen beheerde vitrine in het winkelcentrum Willem Eggert.

Samen met de Bibliotheek Waterland werd in februari de jaarlijkse Nieuwenhuijzenlezing georganiseerd met als spreker de schrijfster Conny Braam.

In samenwerking met de Bibliotheek Waterland werd gewerkt aan de inrichting van een Historisch Informatie Punt (HIP) in de overgangsruijme van OB naar WA. Onder de naam Waterland Toen en Nu.Punt (WTNP) moet deze laagdrempelige voorziening het publiek niet alleen actuele informatie bieden over historische en culturele aangelegenheden maar tevens in staat stellen boeken over de geschiedenis van de regio te lenen.

Met Cultureel Erfgoed Noord-Holland (CENH) en een aantal historici uit de regio werd gewerkt aan een nieuwe versie van de Historische Canon Waterland.

In samenwerking met Uitgeverij Waanders werden voorbereiding getroffen voor de uitgave van een

18-delige reeks over de geschiedenis van Waterland.

Op het gebied van educatie werd een (vernieuwde) cursus paleografie (het lezen van oud schrift) voor gevorderden gegeven.

In het voorjaar van 2008 hebben zo'n 600 leerlingen uit de 2e en 3e klassen van het voortgezet onderwijs in het kader van het jaarlijkse Rondje Cultuur een bezoek aan het Waterlands Archief gebracht. Verder is gewerkt aan de samenstelling van lesbrieven voor het onderwijs. Door de stagiaire werd een adviesnota geschreven met het oog op door het Waterlands Archief te ontwikkelen educatiebeleid.

Ondersteuning historisch onderzoek

Het Waterlands Archief ondersteunt verschillende vormen van historisch onderzoek. Zoals bijvoorbeeld het onderzoek naar kenmerkende persoonlijkheden uit de geschiedenis van Purmerend, een initiatief van het Historisch Platform Purmerend i.v.m. een publicatie in 2010 ter gelegenheid van Purmerend 600 jaar stad. Verder participeert het Waterlands Archief in het oral history project '600 jaar vertellingen uit Purmerend', met als doel een publicatie in het Purmerends jubileumjaar 2010. Als eigen publicatie van het Waterlands Archief verscheen eind 2008 het Jaarboek Waterland 2006-2007. Ook werd gepubliceerd in de periodieken van de verschillende historische verenigingen.

Samenwerking

Naast de meer structurele samenwerking met de Bibliotheek Waterland vond samenwerking plaats met historische verenigingen, plaatselijke musea zoals het Purmerends Museum, het Comité Open Monumentendag (gemeente Purmerend), Het Historisch Platform en de Archeologische Werkgemeenschap Purmerend alsmede met organisaties als Erfgoed Nederland en Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Als bestuurslid van de Kring van Noord-Hollandse archivariissen werkte de archivaris nauw samen met de andere Noord- Hollandse archiefdiensten. Verder participeerde het Waterlands Archief in de Werkgroep Certificering van archivariissen van de KVAN.

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In 2008 is hard gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering van het Beleidsplan 2009-2011. Met de beschikbare middelen is gestreefd naar verdere professionalisering van de organisatie en verdere verbetering van de kwaliteit van de diensten zowel op het gebied van het archiefbeheer als in de sfeer van het publieksbereik.

Zo hoopt het Waterlands Archief zo goed mogelijk tegemoet te kunnen komen aan de nieuwe uitdagingen waarvoor het archiefwezen zich –in het digitale tijdperk- gesteld ziet.

